मृतं स्वतं गृह्णीयात्तन्तु मात्रया । यथोचिताहुपानेन सर्वकर्मसु योजयेत्"भावप्र॰। सर्व॰सं॰ रसेश्वरदर्शने तन्निरुक्तिः "संसारस्य परं पारं दत्तेऽसौ पारदः स्मृतः" इति । रसार्थवेऽपि "पारदो गदितो यस्मात् पारार्थं साधकोत्तमैः । गुप्तोऽयं महसो देवि मम प्रत्यङ्गसम्भवः । मम देहरसो यस्माद्रसस्तेनायमुच्यते" इति "कर्मयोगेन देवेशि ! प्राप्यते पिण्डधारणम् । रसस्य पवनस्येति कर्मयोगो द्विधा स्मृतः । मूर्च्छितो हरति व्याधीन् मृतो जीवयति स्वयम् । वज्रः खेचरतां कुर्याद्रसो वायुश्च भैरवि !"इति। मूर्च्छितस्वरूपमप्युक्तम् "नानावर्णो भवेत् स्मृतो विहाय घनचापलम् । लक्षणं दृश्यते यस्य मूर्च्छितं तं वदन्ति हि । आर्द्रत्वञ्च घनत्वञ्च तेजो गौरव चापलम् । यस्यैतानि न दृश्यन्ते तं विद्यान्मृतसूतकम्" इति । अन्यत्र वज्रस्वरूपमप्यभ्यधायि "अक्षतश्च चतुर्द्वारो तेजस्वी निर्मलो गुरुः । स्फोटनं पुनराहत्तो वज्रस्तस्य लक्षणम्" इति । "नन्वेवं हरगौरीरूपिणिद्वौ पिण्डस्यैवैश्वमास्यातं पार्यते तत्सिद्धिरेव कथमिति चेन्न अष्टादशसंस्कारवशात्तदुपपत्तेः तदुक्तमाचार्यैः "तस्य हि साधनविधौ सुधियां प्रतिकर्मनिर्मलाः प्रथमम् । अष्टादशसंस्कारा विज्ञातव्याः प्रयत्नेनेति" । ते च संस्कारानिरूपिताः "स्वेदनमर्द्दनमूर्च्छनस्थापनपातननिरोधनियमाश्च । दीपनगगनसाधनमाधमाधमश्च जारणापिधानम् । गर्भद्रुतिबाह्यद्रुतिसारणसरागसारणाश्चैव क्रमेण वेधो भक्षणमष्टाशयेति रसकर्मेति"। रसेश्वरशब्दे विवृतिः

पारतन्त्र्य न॰ परतन्त्रस्य भावः ष्यञ् । पराधीनत्वे

पारत्रिक त्रि॰ परत्र भवं, हितं वा ठक् । १परलोकहितकारके कर्मणि २परलोकभवे च ।

पारदण्डक पु॰ देशभेदे शब्दरत्ना॰ ।

पारदारिक पु॰परस्य दारान् गच्छति "गच्छतौ परदारादिभ्यः" वार्त्ति॰ ठक् । यथेष्टं परस्त्रीगामिनि ।

पारदार्य्य न॰ परस्य दारा दारा अस्य तस्य कर्म–ष्यञ् । परदारगमने । तच्चोपपातकम् याज्ञ॰ ३।२३५ श्लो॰ ।

पारदृश्वन् त्रि॰ पारं दृष्टवान् दृश–भूते क्वनिप् । पारं दृष्टवति । स्त्रियां ङीप् रचान्तादेशः ।

पारदेश्य त्रि॰ परदेशे भवः परदेशात् आगतो वा यञ् । १परदेशोद्भवे द्रव्यादौ याज्ञ॰२।२५५ । २परदेशागते च ।

पारमार्थिक त्रि॰ परमार्थाय पारलौकिकधर्माय हितं ठक् । १परमार्थोपायभूते श्रवणादौ कर्मणि । परमार्थतो भवः तत आगतो वा ठक् । २वस्तुत आगते स्वाभाविके । स्वार्थे वा ठक् । यथार्थे "सत्ता त्रिविधा पारमार्थिकी व्यवहारिकी प्रातीति की चेति वेदान्तसा॰ ।

पारम्परीण त्रि॰ परम्परायाः आगतः खञ् । परम्परायाः क्रमादागते । ["पारम्पर्यक्रमागतः" इति मनु ।

पारम्पर्य्य न॰ परम्परैव स्वार्थे ष्यञ् । कुलादिपरम्परायाम्

पारम्पर्य्योपदेश पु॰ पारम्पर्येण पित्रादिपरम्परया उपदेशः न तु साक्षात्कारादिज्ञानम् । ऐतिह्यं अमरः (यथा इह वटे यक्षः) इत्यादिरूपदिश्यते एव सर्वैः न तु तत्र यक्षः केनचित् दृश्यते । [साधौ ।

पारयुगीन त्रि॰ परयुगे साधु प्रतिजना॰ खञ् । परयुग-

पारलौकिक त्रि॰ परलोकाय हितं ठक् द्विपदवृद्धिः । परलोके जन्मान्तरादौ, हिते कर्मणि ।

पारवत पुंस्त्री पारावत+पृषो॰ । पारावते द्विरूपकोषः ।

पारवश्य न॰ परवशस्य भावः ष्यञ् । पारतन्त्र्ये त्रिका॰।

पारशव पुंस्त्री "निषादः शूद्रकन्यायां यः पारशव उच्यते । स पारवश्येव शवसत्वात् पारशवः स्मृतः" इति मनूक्ते जड़ायां शूद्रायां ब्राह्मणेनोत्पादिते निषादरूपे १सङ्कीर्णवर्णे २परस्त्रीतनये ३लौहे च मेदि॰। परशु+इदमर्थे–ऽण् । ४परशुसम्बन्धिनि त्रि॰। ५मध्यस्थे देशभेदे द॰सं॰ १४अ॰। पारशवस्य गोत्रापत्यं युवादि॰अञ्। ६तद्गोत्रापत्ये हरिता॰ फञ् । पारशवायन तद्गोत्रे यूनि गोत्रापत्ये ।

पारशीक पु॰ १देशभेदे तद्देशोद्भवे २घोटके च (आरबी) ।

पारश्वधिक पु॰ परश्वधः प्रहरणमस्य "परश्वधाट्ठञ्" च पा॰ ठञ् । परश्वधास्त्रेण योद्धरि अमरः । पक्षे अण् पारश्वध तत्रार्थे हेमच॰ ।

पारस त्रि॰पारसदेशभवे अण् बा॰यलोपः । १पारसदेशोद्भवे २तत्सम्बन्धिनि च स्त्रियां ङीप् । "ज्येष्ठाश्लेषामघापूर्वारेवतीभरणीद्वये । विशाखार्द्रोत्तराषाढाशतभे पापवासरे । लग्ने स्थिरे सचन्द्रे च पारसीमारवीं पठेत्" मुहूर्त्तगणपतिः । [स्त्री॰शब्दरत्ना॰ स्त्रियां ङीष् ।

पारसिक पु॰ पारसीक+पृषो॰ । १पारसदेशे २घोटके पुं

पारसीक पु॰१देशभेदे २तद्देशस्थे जने ब॰व॰। "पारसीकांस्ततो जेतुम्"रघुः । ३तद्देशस्थे घोटके पु॰स्त्री (आरबीघोड़ा) तद्देशस्य कुङ्कुमाकरता भावप्र॰ उक्ता कुङ्कुमशब्दे ३६४॰ पृ॰ दृश्या ।

पारस्कर पु॰पारं करोति कृ–ट पारस्करा॰ सुट् । १देशभेदे २सूत्रकृत्कारके मुनिभेदे च ।